Андрій ГЛУХОВ
здобувач магістерської освітньої програми
«Міжнародний туризм та крос-культурні комунікації»
Науковий керівник –
кандидат географічних наук,
доцент кафедри географії України і туризму
Петро ЦАРИК
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка

МІЖНАРОДНИЙ ТУРИЗМ КРІЗЬ ВИКЛИКИ СУЧАСНОСТІ: НАПРЯМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Міжнародний туризм є важливою складовою світової економіки та водночас одним із найбільш чутливих до глобальних змін видів діяльності. Його розвиток залежить від економічної стабільності, безпекової ситуації, транспортної доступності, природно-ресурсного потенціалу та характеру міжнародної мобільності населення. Сучасні кризові явища доводять, що туристична галузь потребує не лише кількісного зростання, а й здатності швидко адаптуватися до змін зовнішнього середовища.

Серед основних викликів сучасного міжнародного туризму необхідно виділити геополітичну нестабільність, воєнні конфлікти, економічні кризи, природні катастрофи, кліматичні зміни та загрози безпеці. Такі явища можуть спричиняти різке скорочення туристичних потоків, зміну географії подорожей і втрату окремими дестинаціями традиційних ринків. У зв’язку з цим особливої актуальності набуває стратегічне кризове управління у туристичній сфері [2].

Одним із найвагоміших факторів є безпекова ситуація. Політична нестабільність і воєнні конфлікти впливають не лише на країни, де безпосередньо відбуваються бойові дії, але й на туристичну мобільність у сусідніх державах. Туристи дедалі більше враховують рівень безпеки, транспортну доступність та міжнародний імідж території. Трансформація туристичних потоків у Центрально-Східній Європі підтверджує високу залежність туризму від геополітичних змін [1].

За таких умов перспективним напрямом є формування кризостійких туристичних дестинацій**.** Це передбачає диверсифікацію туристичних ринків, розроблення альтернативних туристичних продуктів,

підтримку малого та середнього бізнесу та підготовку сценаріїв відновлення туристичної діяльності після кризових подій [2].

Не менш важливим викликом є економічна нестабільність. Зростання вартості перевезень, проживання та харчування впливає на попит і змушує туристів шукати більш доступні формати подорожей. Це стимулює розвиток короткотривалих поїздок, регіонального туризму, бюджетних видів розміщення та відпочинку у міжсезоння.

У таких умовах особливого значення набуває конкурентоспроможність туристичних дестинацій. Вона залежить від якості інфраструктури, транспортної доступності, природних і культурних ресурсів, цінової політики, рівня сервісу та іміджу території [4]. Важливою умовою є також диверсифікація туристичної пропозиції. Поєднання культурно-пізнавального, гастрономічного, сільського, оздоровчого, екологічного та інших видів туризму дозволяє залучати різні категорії туристів і зменшувати сезонність.

Актуальним викликом є також зміна клімату**.** Підвищення температури, хвилі спеки, пожежі, повені та інші екстремальні природні явища впливають на сезонність і туристичну привабливість окремих регіонів. Тому одним із ключових напрямів розвитку міжнародного туризму стає орієнтація на принципи сталості.

Сталий туризм передбачає баланс між економічною вигодою, збереженням природного та культурного середовища й інтересами місцевого населення. Сучасні підходи до розвитку туристичних територій передбачають не лише ефективне використання ресурсів, а й їх довгострокове збереження [3].

Окремою проблемою залишається надмірна концентрація туристів у популярних містах і курортних зонах. Масовий туризм може створювати навантаження на транспортну, житлову та природну інфраструктуру. Тому перспективним напрямом є перерозподіл туристичних потоків на користь менш відомих територій та розвиток периферійних регіонів.

Важливе значення має також ефективне управління туристичними дестинаціями**.** Сталий розвиток туризму потребує взаємодії державних органів, місцевої влади, бізнесу та громад. Узгодження інтересів різних учасників туристичної діяльності є необхідною умовою підвищення стійкості та конкурентоспроможності територій [5].

Перспективним напрямом є розвиток регіонального та транскордонного туризму. Спільні маршрути, культурні проєкти та туристичні програми між сусідніми країнами здатні розширити туристичну пропозицію, сприяти розвитку прикордонних територій та активізувати міжнародну мобільність.

Для України питання міжнародного туризму має особливе значення у контексті майбутнього повоєнного відновлення. Воєнні події істотно змінили туристичні потоки та міжнародне сприйняття країни [1]. Водночас Україна має значний потенціал для розвитку культурно-пізнавального, природного, гастрономічного, сільського, оздоровчого та меморіаяльного туризму.

Основними перспективними напрямами для України є відновлення туристичної й транспортної інфраструктури, забезпечення безпеки подорожей, підтримка малого та середнього туристичного бізнесу, формування конкурентоспроможних регіональних продуктів, розвиток транскордонного співробітництва та відновлення позитивного міжнародного іміджу держави.

Отже, міжнародний туризм розвивається під впливом комплексу геополітичних, економічних, екологічних і соціальних викликів. Водночас ці фактори стимулюють трансформацію галузі та пошук нових моделей розвитку. Ключовими перспективами є підвищення кризостійкості дестинацій, диверсифікація туристичної пропозиції, забезпечення безпеки, сталий розвиток, удосконалення управління та поглиблення міжнародного співробітництва. Майбутнє міжнародного туризму значною мірою залежатиме від здатності дестинацій адаптуватися до глобальних змін та ефективно використовувати власний туристичний потенціал.

Список використаних джерел:

1. Кузишин А. В., Поплавська І. В. Зміни в міжнародних туристичних потоках під впливом вимушеної мілітаризації Центрально-Східної Європи. *Індустрія гостинності: стан, тенденції розвитку та перспективи галузі в умовах війни*. Львів : Камула, 2023. С. 10–16.

2. Ritchie B. W. Chaos, Crises and Disasters: A Strategic Approach to Crisis Management in the Tourism Industry. *Tourism Management*. 2004. Vol. 25, No. 6. P. 669–683. DOI: https://doi.org/10.1016/j.tourman.2003.09.004

3. Hall C. M. Constructing Sustainable Tourism Development: The 2030 Agenda and the Managerial Ecology of Sustainable Tourism. *Journal of Sustainable Tourism*. 2019. Vol. 27, No. 7. P. 1044–1060. DOI: https://doi.org/10.1080/09669582.2018.1560456

4. Crouch G. I. Destination Competitiveness: An Analysis of Determinant Attributes. *Journal of Travel Research*. 2011. Vol. 50, No. 1. P. 27–45. DOI: https://doi.org/10.1177/0047287510362776

5. Bramwell B. Governance, the State and Sustainable Tourism: A Political Economy Approach. *Journal of Sustainable Tourism*. 2011. Vol. 19, No. 4–5. P. 459–477. DOI: https://doi.org/10.1080/09669582.2011.576765